

Ajtay-Horváth Magda  
**Kontextusok kihívása**  
Nyíregyháza, 2021, 200 p.

BODNÁR ILDIKÓ<sup>1</sup> – SIMIGNÉ FENYŐ SAROLTA<sup>2</sup>

Ajtay-Horváth Magda *Kontextusok kihívása* című kötete a főiskolai tanárként dolgozó szerző harmadik önálló kötete. Első könyve a 2001-ben Kolozsvárott, az Erdélyi Múzeum Egyesület kiadásában megjelent *A szecesszió stílusjegyei a századforduló magyar és angol irodalmában* címet viselő kötete volt, második kötete 2010-ben jelent meg a nyíregyházi Bessenyei Könyvkiadó gondozásában. Az utóbbi kötet megjelenése óta a szerző munkái főként folyóiratok hasábjain, illetve gyűjteményes kötetekben jelentek meg. A tanulmányok egy része tudományos előadásként is elhangzott. A kötetet kézbe véve érdeklődésünket nemcsak a színes borító kelti fel, hanem a cím is. Vajon miért tartalmazza a cím a *kihívás* szót? Vajon mit jelent a *kontextusok kihívása* egy, az irodalomban és a fordítás rejtelmeiben egyaránt jártas interpretáló és elemző személy, vagy éppen az irodalom mélyebb rejtelmeivel most ismerkedő magyar vagy angol szakos egyetemi hallgató számára? A tanulmányokat elolvasva választ kapunk a kérdésre.

A kötetben mindhárom műfajcsoportot képviselő egy vagy több alkotásnak – és fordításának – az elemzése jelen van, elsősorban olyan diszciplínák alapján, mint amilyen a **kognitív stilisztika** és a **fordításelemélet**. Jelentéstani és stilisztikai kihívásokkal szembesülünk, ami nem könnyű feladat, hiszen a nyelvi elemek különböző kontextusokban különböző jelentéseket vehetnek fel. Vagyis egy adott kifejezésnek vagy szónak a **kontextus függvényében** más és más lehet a jelentése, és ez nem is egyszer valóban **kihívást jelent** mind a fordítók, mind az olvasók számára. Az itt közölt összesen 17 írás közül öt angol nyelvű; a magyar nyelvű tanulmányok az angol és a magyar irodalom határterületéről, jobban mondva zömükben a magyarra fordított angol, illetve az angolra fordított magyar művek köréből vették elemzésük tárgyát. Néhány írás témája azonban eltér ettől a „fővonalától”.

A kötet első írása *A képbe zárt idő – Shakespeare szonettjeinek időmetaforái két magyar szerző fordításában* címet viseli (7–20), és a Shakespeare-lírához kapcsoló-

---

<sup>1</sup> DR. BODNÁR ILDIKÓ  
nyugalmazott egyetemi docens  
Miskolci Egyetem BTK MFI  
Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék  
ildikobodnar@gmail.com

<sup>2</sup> DR. SIMIGNÉ DR. FENYŐ SAROLTA  
habilitált egyetemi docens, alapító főszerkesztő  
MTA Miskolci Területi Bizottságának Nyelvtudományi Munkabizottsága  
sarolta.simigne@gmail.com

dik. A versidézetek az angol eredeti mellett Szabó Lőrinc és Keszthelyi Zoltán fordításában olvashatók. A kognitív metaforaelmélet a fogalmi metaforákon belül foglalkozik az **időmetaforák** kérdésével. Az IDŐ minden esetben a **céltartományt** képviseli; az idő lényegének a megértését elősegítő **forrástartomány** pedig A MOZGÓ TÁRGYAK VILÁGA: az idő *rohan, száll, repül*, valamely esemény *közeleg* stb. Az elemzett Shakespeare-sonettek metaforáiban az IDŐ mintegy „emberi arcot” ölt, és sokkal gyakrabban negatív, mint pozitív szereplő. Ennek egyik példájaként a 11. oldalról idézünk egyet a költői metaforák közül: „*bloody Tyrant, Time*”, a magyar fordításokban pedig: „...*az Időt, ezt a véres zsarnokot*”, ill. „...*az Időt, ezt a véres kényurát*”. Az idézetek alapján a továbbiakban is tapasztalhatjuk, hogy a műfordítók (maguk is igen jelentős költők természetesen) nagymértékben megőrzik az eredeti metaforákat. Gyakori, hogy a forrástartománynak ugyanazt az elemét alkalmazza és helyezi a figyelem gyújtópontjába a fordító is: „ilyenkor a **fogalmi keret** (frame) nem változik” (8). De nem is egyszer előfordulnak eltérő megoldások is.

Ezt a tanulmányt – a kötet harmadik darabjaként – egy további Shakespeare világhoz kötődő írás követi, amely az „*Ő is verseng az eredetivel*” – *Hamlet mint az önkifejezés eszköze Arany János életművében* címet viseli (31–38). Tudjuk, hogy a Hamletet Arany János előtt is már többen lefordították; a magyar kánonba természetesen az Arany-fordítás került bele és tartotta magát egészen a 20. század '70-es éveieiig (az ún. Shakespeare-összesekben is ezt a fordítást találjuk). „Arany Jánost az alkotói ráhangoltsága avatja kitűnő Shakespeare-fordítóvá” – írja Ajtay-Horváth Magda, s ennek elemeiként a filológiai szakértelmet, a verselői virtuozitást és az alkati jellemzőket emeli ki (31). Fordítása bemutatására sokáig készült Arany János, mígnem végül 1866-ban benyújtotta azt a Kisfaludy Társaságnak. Arany Hamletjét méltán tartja az elemző, sőt a teljes irodalmi közvélemény is „az eredeti méltó párjának” (37).

A két Shakespeare-rel foglalkozó tanulmány közé illesztette a tanulmánykötet szerzője a *Két város regénye – két fordításban* című írását (21–29). Benne idézi Dickens ismert művének három-három – a 20., ill. a 21. század eleji fordítás nyomán – bemutatott részletét. Az összevetést és értékelést a tanárnő irányításával részben anglisztika alapszakos, illetve szakfordítással és tolmácsolással foglalkozó hallgatók, részben szakvizsgájukra készülők, már gyakorló tanárok végezték. A regénynek a 20., ill. a 21. század eleji fordításából vett részleteinek értékeléséből kiderült, hogy a 2009-es újrafordítás nem igazán nyerte el az olvasók tetszését; ennek okaira jól mutat rá az írás. A szerző felveti bizonyos irodalmi szövegek **intralingvális**, azaz nyelven belüli újrafordításának a kérdését is, pl. Jókai művei kapcsán.

A negyedik és az ötödik tanulmány Krúdy Gyula munkásságához kötődik. Ezek egyike a *Hárman egy csónakban és biciklin – Jerome K. Jerome hatása a fiatal Krúdyra* című írás (39–46). Az angol író népszerű művét talán közvetlenül is ismerhette Krúdy, „és ennek formai mintáját követve ő maga is hasonló műfajjal próbálkozott” (46). A második Krúdy-tanulmány *A szöveg metamorfózisa – Krúdy Gyula Boldogult ifjúkoromban – John B. Blessed days of my youth* címmel írott munka (47–60). Az írás első felében, a *Műfordítás, a kényes egyensúly* című részben a **kódolás és dekódolás**, a **forrásnyelv és célnyelv**, a **célnyelvi olvasó elvárásai** fogalmakkal találkozunk, a fordítás kapcsán főként a **szókincs felől történő megközelítés**

példáit olvashatjuk. A tanulmány végén a következő megállapítást találjuk: „Egy tökéletes, a 21. századi olvasó ízlésvilágához közelebb álló szöveget alkot (újra) a fordító, ami méltán képviseli a magyar irodalmat a világirodalomban” (59).

Ezt követően is magyar művek angol fordításai a „hősei” a tanulmányoknak. A kötet immár hatodik írásának címe *Az egyszerűség eleganciája – The Elegance of Simplicity (Szerb Antal Utas és holdvilág című regénye és angol fordítása)* (61–73). A tanulmány első három oldalán sokoldalúan elemzi a szerző Szerb Antal regényét. A mű eltérő aspektusainak kiemelése nyomán szól a könyvről, mint például a kamaszkort bemutató lélekelemző alkotásról, mint főként olasz városokkal foglalkozó útikalauzról (korabeli szóval „baedekerről”), mint kalandregényről, mint szerelmi történetről. Hasonlóan több szempontú a Len Rix által készített angol fordítás vizsgálata is. Az alfejezetek szólnak az olasz reáliákról, a regény számos francia eredetű műveltségzaváról, a magyar szövegbe került idegen nyelvű (pl. latin, német, sőt olykor angol) mondatok „kezeléséről”, valamint a magyar tulajdonnevek és reáliák fordításán túl még Szerb Antal tipikus szavairól, valamint az idioszinkretizmusokról, azaz az egyedi nyelvhasználat, az egyéni szóképzés esetről is. A munka összegezése így fogalmaz: „Szerb Antal stílusa csak első olvasásra tűnik könnyűnek, fordítási nehézségeit éppen könnyedsége és szellemessége okozza... Mindezt Len Rix finom érzékenységgel ülteti át az angolba és teszi sikeressé a regényt az angolul olvasó közönség számára is” (72).

Itt mutatjuk be a kötet két, magyar versek átültetésével foglalkozó írását. Közülük az első a *Barangolás Bábelben – Egy magyar vers és angol fordításának kognitív stilisztikai alapú összevetése* (87–95) címet viseli és Kovács András Ferenc egyik verséhez kapcsolódik. A költő egészen különös helyet foglal el a mai magyar költészet palettáján, mivel költészetébe –vendégszövegekként – a lehető legszervezesebben épültek bele a magyar és egyetemes költészet hagyományai. Nem véletlenül találkozunk a könyvben a *kétfázisú stílushatás* kifejezéssel, amely az idézésnek és a vendégszövegnek olvasóra tett hatását jellemzi: „...először az olvasó ráeszmél arra, hogy ismerős elemeket hall, s egy kis fáziseltolódással arra is, hogy ezek az ismerős elemek mégis másak” (89). A *Bírálóimhoz. Születésnapomra. Plágium!* című vers hármas címéből a középső szó – és maga az egész költemény is – József Attila 1937-es költeményére utal; az első szó viszont arra, hogy alkotásmódja kezdetektől kiváltotta a bírálók nemtetszését, a harmadik pedig arra, hogy akár ezzel a szóval is illethették eljárását. Mindezek a gondolatok az elemzésben is visszatérnek, ahol a magyar és a Dornacher Kinga által készített, valóban bravúros fordítás egymás után olvasható.

„Azt mondják, arcom régi maszk:  
Miért is vágok én grimaszt,  
ha kell,  
ha nem?”

Az angol fordítás az **explicitálódás** tanulságos példáját is bemutatja, ahol a függő kérdésre való konkrét utalás is megjelenik, az *ask* ige szerepeltetése révén:

„*They say, my face's like an old mask:  
they ask, why is it I grimace  
more oft'  
than not.*”

A fordító többször is egészen bravúros megoldásokkal is él: „S akár a kötél-táncos a két épület között kifeszített kötélén, átviszi a verset az egyik kultúrából a másikba” (95). (A műfordítóra és munkásságára vonatkozó metaforaállomány – vö. „gúzsba kötve táncolni” – Ajtay-Horváth Magda jóvoltából, úgy tűnik, egy újabb elemmel gazdagodott.)

A következő tanulmányban *A kultúra fogságában – Parti Nagy Lajos két versének fordításáról* (97–110) címmel olvashatunk tizenkét oldal terjedelmű elemzést. A versek eredetije és fordításai – ahogyan a Kovács András Ferenc vers is – a *magyarulbabelben.net* internetes forrásban találhatók meg, így egy elképesztően gazdag forrásból meríthetett a tanulmánykötet szerzője! Parti Nagy Lajos egészen szokatlan nyelvezetű darabjainál elkerülhetetlen volt mind a *Halk, talmi vers az irodalom házához*, mind pedig a *navigare neszesszer est* sorai kapcsán – a fordítások bemutatását megelőzően, illetve velük párhuzamosan – az értelmező elemzés. Igen nagy fokú stilisztikai jártasság és érzékenység jellemzi a versek bemutatását; egyetlen észre nem vett (vagy legalábbis nem említett) dolog bemutatásával toldanám meg a leírtakat:

*füstöl, szépelg és kosztol* – *smoking, strutting and eating supper*  
*aranylik, ottlik és babitslik* – *goldsmiths, syngeing and rejoicing*

A második sor neveit a fordító is „igazi fordítói telitalálatként” ígésített nevekkal oldotta meg (101–102), mi magunk az első sorban is neveket: a *Füst* Milánét, a *Szép* Ernőét és a *Kosztolányi* Dezsőét véljük felfedezni. Nem kevésbé bravúros a másik vers és fordításának értelmezése és a két szöveg összevető elemzése sem, hiszen az egyik fő kérdés itt is az volt, hogy „hogyan ülteti át a fordító a lefordíthatatlant” (104–109). A két vers fordítója szerzőpáros: Dornacher Kinga és Stephen Humphreys volt.

A kötetben hetedikként szereplő, az angol nyelvű irodalom hatásáról szóló tanulmány: *Romantika és szecesszió Babits Mihály műfordításaiban* (75–86), megírása során korábbi témájához kanyarodik vissza a szerző. Nagyon közel hozza az olvasóhoz mind a romantikát, mind a szecessziót, stílusjegyeik sokaságát felidézve. Az angol irodalom egész sor szerzőjét is megnevezi Ajtay-Horváth írása, természetesen Babits Mihály költészetére tett hatásuk vizsgálatával együtt. Megmutatja, hogy a költőzseni jóvoltából „hogyan szervesülnek magyarra” az angol szecessziós hagyományok (85).

Az angolul írott tanulmányok gazdag kínálatából elsőnek szerepel itt Tibor Fisher magyar származású angol író neve, aki nálunk, mint több más országban is, elsősorban az *Under the frog / A béka segge alatt* című könyvével szerzett ismertséget. Mint számos esetben, így a jelen mű kapcsán is elmondható, hogy egy irodalmi alkotás ismertségéhez, sőt sikeréhez egy-egy meglepő cím is hozzájárulhat. A *Good to be God* / szó szerinti fordításban *Jó dolog Istennek lenni* című regénye esetében is

ez a helyzet. Nemcsak a teljes mű, hanem már a cím lefordítása is merészségről tanúskodik, hiszen a fordító az eredeti címet teljesen átalakította, egészen mással helyettesítette. A magyarul megjelenő könyv címe Vajda Tünde fordításában és egy teljes átalakítás eredményeképpen *Megváltás Miamiban* lett. Ezáltal a hangsúly az eredeti címről a cselekmény helyszínére került át, felhívva a figyelmet arra, hogy a regény, amely játék és humor keveréke, az Amerikai Egyesült Államokba repíti az olvasót. Főhőse egy világítástechnikai ügynök, aki a „hitbiznisszel” kerül kapcsolatba, majd egy bilincsgyártó cég ügynökeként tevékenykedik. A regény nyelvezete a szereplők nyelvhasználatát tükrözi, jellemző rá a szleng és a durva kifejezések használata, amelyet a fordító legtöbbször megkísérel árnyalni, megpróbál figyelemkeltő és egyben figyelmet fenntartó is lenni. A tanulmányíró kiemelt példákkal szemlélteti az idiomatikus szólások, a redundancia, a fokozás, a tulajdonnevek és a szójátékok fordítását, lehetővé téve ezzel, hogy a magyar olvasó azt érezze, nem fordítást tart a kezében, hanem az eredetit.

Ajtay-Horváth Magda párhuzamos példáival azt bizonyítja, hogy „az idegen nyelven előforduló nyelvi lelemény fordítói bátorsággal magyarra is átvihető, s ezáltal a fordítás a magyar nyelv korlátait szétfeszítve, ha nem is nyelvújító, de legalábbis nyelvfrissítő hatású lesz” (111). Az olvasó számára egyrészt kiábrándító, hogy a regénynek nincs határozott és egyértelmű üzenete. Rádöbben, hogy a regény életünkhöz hasonlóan sekélyes és felszínes, ugyanakkor mindezért kárpótolja az olvasót a könyvből áradó toleráns bölcsesség és a mögötte rejlő optimizmus. Arra biztat, hogy legyünk optimisták és menjünk tovább nevetve a megkezdett úton: „*Walk on and laugh! That’s the way.*”

Ehhez hasonló humor és bölcsesség árad David Lodge *Deaf Sentence* című, egy kortárs regényt bemutató tanulmányából is, amelynek fókuszpontjába a humor jelentésképző funkcióit állítja, és amelynek főhősét pedig saját magáról mintázta. A *Deaf Sentence* az életnek a *Death Sentence*-t megelőző szakaszára utal. A *deaf-death* analógia a regényben később is megjelenik. A főhős tudós, egyetemi tanár, aki már elérte a nyugdíjkorhatárt. Ugyanakkor hallássérülése miatt is meg kell válnia munkahelyétől. A poszt-campus regény a főhős egyetemi tudományos és oktatói tevékenységét követő időszakot írja le, egyrészt azt, hogy miként változik meg egy tudományok iránt érdeklődő egyetemi oktató napirendje nyugdíjazása után. Felhagy a tudósra jellemző életformával, visszakerül a családi környezetbe, ahol a hallássérüléssel kapcsolatos nehézségein kívül foglalkoznia kell 89 éves édesapjának gondozásával is. Másrészt számítanak rá a mozaikcsaládban élő gyermekek és unokák is. Az életkora által okozott fizikai és mentális problémáit bölcsességgel, humorral, szójátékokkal és a tisztán gondolkodás képességével ellensúlyozza. Nemcsak megszólítja, hanem neveli is az olvasót, utalva arra, miként értsék meg a művészeteket, az irodalmat, a jelenségek közötti összefüggést és nem utolsósorban magát az életet. Ajtay-Horváth Magda a regényt ezekkel a szavakkal ajánlja az olvasók figyelmébe: „*Deaf Sentence* is an equally amusing and educating experience worth reading and worth using as an illustration in academic teaching” (134).

Nem kevésbé izgalmas a kötetben tizenharmadikként megjelenő tanulmány, amely mintegy visszautalva a kötet címére azt mutatja be, milyen kihívásokat tartogat a kontextus, illetve a nyelv és a kultúra egymásra hatása az olvasó számára. Mert mint tudjuk, a szavak jelentése attól függ, hogy milyen környezetben fordulnak elő. Ezt a jelenséget Ajtay-Horváth Magda *Wystan Hugh Auden* (1907–1973) *Roman Wall Blues* című költeménye alapján szemlélteti, amelyben már maga a cím is figyelemkeltő és gondolatébresztő. Egyrészt a római korba, Hadriánusz falához kalauzolja el az értelmező személyt, másrészt a térben és időben ettől távol lévő, szomorú hangvételű zenei mű, az afroamerikai blues világát idézi. A két helyszín és a kétféle műfaj egymással összeegyeztethetetlen asszociációt, majd feszültséget vált ki, felkeltve ezáltal az olvasó érdeklődését. A vers jelentésének megfjtéséhez viszont megfelelő háttérismeretekre van szükség, értelmezése csak ezek birtokában lehetséges.

A kötetben sorrend szerint a tizennegyedik a kivándorlás nagyregényéről szóló tanulmány, amely *A kivándorlóhajó mint a köztes lét szimbóluma* címet viseli. A 19. század végén és a 20. század elején a kivándorlóhajó a kalandok és felfedezések, illetve a helyzetváltoztatás legfontosabb és szinte kizárólagos eszköze volt Magyarország és Amerika között. Oravecz Imre *Kaliforniai fürj* című regényében (2012) azonban a hajó számos **szimbolikus jelentést** is nyer, hiszen kifejezi a bölcsőtől a koporsóig az életen történő átjutást, a hazától való eltávolodást és az ismeretlenhez való közeledést. Fizikailag a hajó elszakíthatja, majd össze is kötheti az óhaza lakóit az újhazával. Uthalhat még az egyházra (a templom hajója), és lehet az állam, illetve a politikai szerveződés szimbóluma is. A regény szerzője a hajót tengeren úszó kisállamhoz hasonlítja, amelyben jelen van a kormányzat (parancsnokok és tisztek, egyéb alkalmazottak), a közigazgatás, az utasok pedig az állam lakosságát képviselik. Az Ultonia nevű, Fiuméből (napjainkban Rijeka) Amerikába ezernél is több embert szállító közlekedési eszközön mindenki a társadalmi osztályának megfelelő helyet foglal el. Az utasok körében a szárazföldi világra jellemző korrupció is megjelenik. Mint ahogy a tanulmány szerzője kiemeli: „A hajóút tehát a nagy tapasztalások és próbatételek köztes területe, a múlttól és az ahhoz kötődő életformától és identitástól való elszakadás kezdete, és egy újfajta életmód terepe” (151).

A regényben egy, a Rimaszombat környékéhez köthető Szajla nevű községből származó négytagú család, Árvai István, felesége Anna, és két gyermekük életét kísérelhetjük figyelemmel. A család felnőtt tagjai azért döntött a kivándorlás mellett, hogy pénzt gyűjtsenek, és ezzel vagyonukat gyarapítsák, majd az óhazába visszatérve földet vásároljanak és kenyerüket mezőgazdasági tevékenységgel, gazdálkodással keressék. A haza és az újhaza kettőssége, az óhazától való fokozatos eltávolodás, valamint az újhazához kapcsolódó egyre szorosabb kötelék végigkíséri életüket, de ők még 30 év után is a hazamenni vagy maradni kérdéssel foglalkoznak, bár az előbbi anyagi helyzetük nem teszi lehetővé. Így lesz a halogatott hazatérésből végleges letelepedés, boldogulásuk érdekében a gyerekeknek angol nyelvű iskola, az anyanyelv fokozatos elvesztése és állandó honvágy. Főhősünk viszont nyugdíjas korára eléri, ami fiatalkori vágya volt: tud földet venni és végre azzal foglalkozni,

amit mindig is szeretett volna. A szerző – *A kivándorlóhajó mint a köztes lét szimbóluma* című dolgozatában – Oravecz Imre művét belehelyezi a magyar kivándorlástörténet nagyobb kontextusába.

A kivándorlást, mint a haza önkéntes elhagyásának témáját követi a haza határainak újrajzolásával kisebbségbe kerülő magyarság erkölcsi dilemmaival foglalkozó *Kisebbségben: a vállalás értéke* című tanulmány (165–180), melyben a szerző Németh László, Áprily Lajos, Makkai Sándor, Reményik Sándor, Fülep Lajos, Cs. Gyimesi Éva, Cseke Péter, Vári Fábrián László és más szerzők esszéi és szépirodalmi művei alapján mutatja be a kisebbségi ideológia tartalmát és a kisebbségi értékjelképeket az erdélyi irodalomban. A kötet tizenötödik tanulmányát a **kisebbségi lét, az anyaország fogalma**, valamint a **menni vagy maradni dilemmája** kapcsolja az előző írás tematikájához. Egy személyes élmény, a 2011-es szinevéri Nyári Egyetemen látott irodalmi összeállítás késztette a szerzőt tanulmányának megírására. Mint kiemeli, a kisebbségi léthez kapcsolódóan kétféle felfogás létezik. Az egyik, a liberális felfogás szerint az egyéni érdek és a boldogulás mindennél fontosabb, ott van a haza, ahol megélhetés van. A másik megközelítés szerint egyrészt kiválasztottak vagyunk, másrészt olyanok, akikkel a sors és a történelem igazságtalanul elbánt, és akik a bűnös nép megbélyegzést viselik. Ezzel a témával kapcsolatban olyan kérdésekre kapja meg a választ az olvasó, hogy ki az ember és ki a magyar, hogy mit jelent az egyén számára az anyaország és a kisebbségi lét. Fontos szem előtt tartani, hogy „magyarságunk megőrzéséhez szükségünk van arra a tudatra, hogy az anyaország mögöttünk áll, védelmet jelent számunkra” (169). A **menni vagy maradni** ebben a kontextusban azt jelenti, áttelepülni, vagy maradni ott, ahol születünk. Mély benyomást tett a kötet szerzőjére, hogy az elhangzott versek a szereplők megélt, megszenvedett magyarságáról szóltak, és csak azok voltak képesek kifejezni ezt az érzést, akik már rendelkeznek a kisebbségi létről szóló tapasztalatokkal.

Angolul íródtak a kötetben utolsó előttiként és utolsóként megjelenő tanulmányok, amelyek közül a *The Unitarianism of Charles Dickens* című a kisebbségi téma folytatásaként a nálunk is népszerű angol írónak egy vallási kisebbséggel, az erdélyi alapítású **unitárius vallással való kapcsolatát** mutatja be. Kevesen tudják, hogy Charles Dickens is unitárius volt, illetve azzá lett William Ellery Channing hatására, aki a kor nagy hatású unitárius teológusa volt.

A könyv utolsó, tizenhetedik tanulmánya a *From Ideology to Teaching Practice in Puritan New England / Az ideológiától a tanítási gyakorlatig a puritán Új-Angliában* címet viseli. Egy összefoglaló munka ez, amely a gyerekeknek szánt, időben a legkorábbi könyveket – mint a puritán ideológiát jellemző és közvetítő dokumentumokat – mutatja be.

A tanulmánykötet ajánlása így hangzik: „Szüleim emlékére”. A recenzensek a közvetített gazdag ismeretanyag alapján jó szívvel ajánlják a művet egyetemistáknak és mindenkinek, aki az irodalmon kívül a fordítás és a fordítástudomány iránt is érdeklődik. Jólesik kézbe venni ezt a pontosan 200 oldal terjedelmű, igényesen kialakított, sokszínű borítója révén is a figyelmet felkeltő kötetet. Olvasói nem fognak csalódni benne!